

Stav, struktura a dynamika kriminality

- Charakteristika kriminologie, předmět, pojem a význam
- **Stav, struktura a dynamika kriminality**
- Vznik kriminologie, historické směry
- Uveďte jednotlivé kriminologické školy, jejich charakteristiku
- Vznik čsl. Kriminologie, prameny
- Faktory kriminality, příčiny a podmínky kriminality
- Speciální a obecná prevence
- Osobnost pachatele trestných činů, pojem a struktura osobnosti
- Kriminogenní faktory formování pachatele, typologie pachatelů
- Recidiva, pojem, vývoj názorů na recidivu
- Příčiny recidivy, prevence
- Viktimologie, pojem, předmět zkoumání
- Význam viktimologie pro trestní právo
- Proces viktimizace, pojem viktimnosti
- Kriminalita mládeže, fenomenologie a etiologie kriminality mládeže
- Prevence a profylaxe kriminality mládeže
- Návykové látky, alkoholová a nealkoholová toxikománie
- Organizovaná kriminalita, pojem, význam, druhy
- Stav, prognosa a prevence organizované kriminality, mezinárodní aspekt

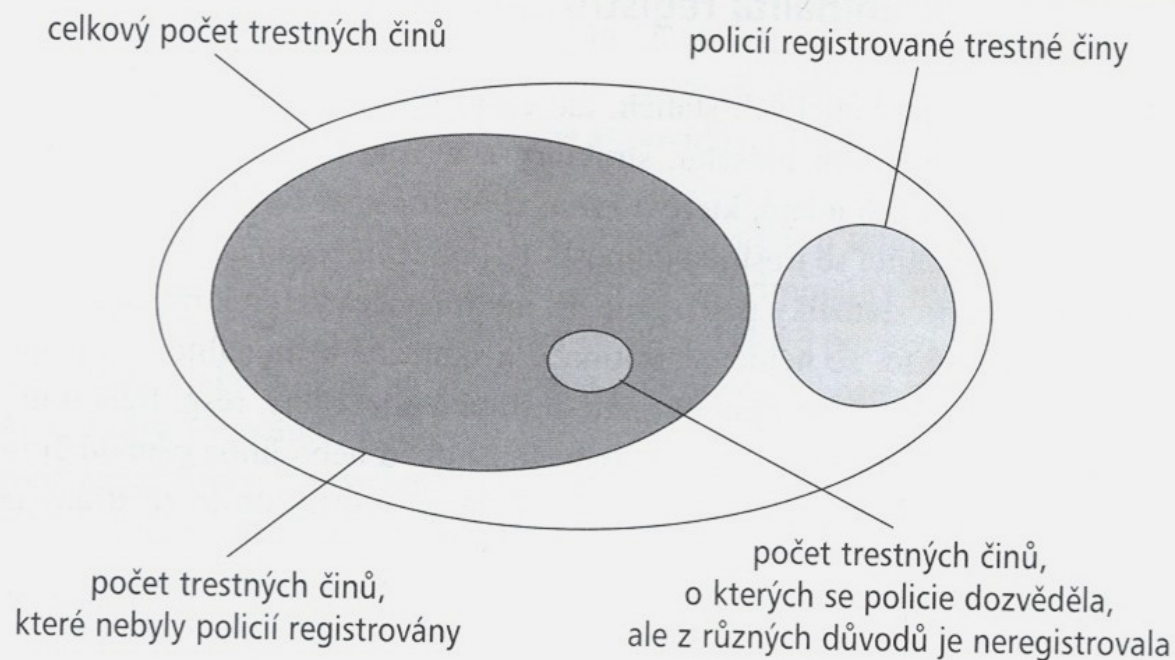
Kriminální fenomenologie

- Popis kriminality jako sociálně patologického jevu
 - (x k.etimologie – vznik a vývoj k.)
- Kvantitativně – legální pojetí kriminality
- Rozsah kriminality – počet trestných činů na určitém území, v celých číslech nebo v procentech při porovnání
- Intenzita (úroveň) kriminality – rozsah kriminality v přepočtu na počet obyvatel na vymezeném území, vyjádřena indexem
- Struktura kriminality – rozložení kriminality podle různých hledisek (geograficky, druh kriminality, věk a pohlaví pachatele, recidivisté aj.)
- Dynamika kriminality – změny v rozsahu, intenzitě a struktuře kriminality během delšího časového období
- Prognózy – předpověď budoucího vývoje kriminality

Latentní kriminalita

- Rozdíl mezi kriminalitou skutečnou a registrovanou
- Umělá latence

Schéma č. 1 – Rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou

Latentní kriminalita

- Temné číslo kriminality
 - Rozdíl v počtu skutečně páchaných trestných činů a počtu trestných činů, které jsou evidovány v kriminálních statistikách
 - Poměr mezi zjištěnou a registrovanou kriminalitou
 - Celková kriminalita ve společnosti (reg.+nereg.)
 - Počet trestných činů, které nejsou v kriminálních statistikách protože nebyly policii oznámeny ani zjištěny jiným způsobem
 - Trestné činy, které byly policií registrovány, ale nebyl zjištěn pachatel
 - Případy, ve kterých jsou pachatelé trestných činů stíháni pouze za některé trestné činy, kterých se dopustili

Latentní kriminalita

- Šedé číslo kriminality
 - Případy, kdy byl pachatel trestně stíhán, ale nebyl odsouzen
 - Počet trestných činů, o kterých se orgány činné v trestním řízení dozvěděli, ale nebyl zjištěn jejich pachatel
- Výzkumy latentní kriminality
 - Viktimizační výzkum
 - Selfreport
 - Případně, zda se respondent dozvěděl o trestném činu jiným způsobem

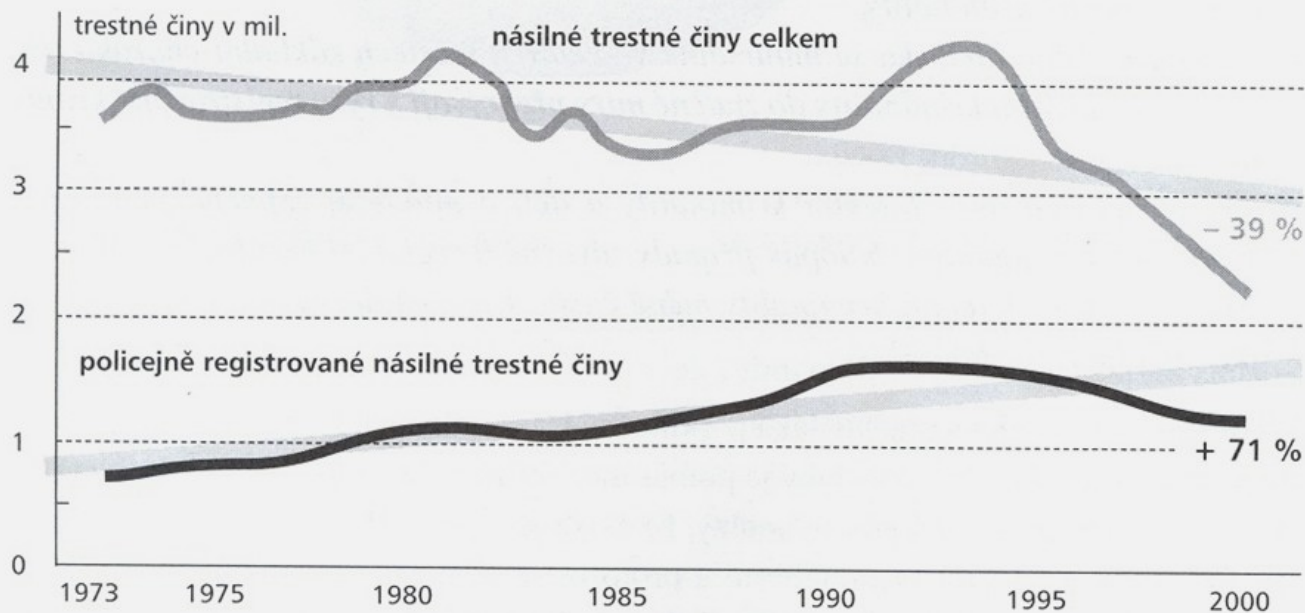
Latentní kriminalita

- U všech druhů kriminality je vyšší než registrovaná
- Míra l.t. se liší podle jednotlivých druhů kriminality (více u domácího násilí, sexuálních motivů mezi rodinnými příslušníky, zneužívání dětí, drogová k., organizovaný zločin, hospodářská k.)
- Míra latence je zpravidla vyšší u méně závažných majetkových trestných činů
- S vyšší četností trestní činnosti se zvyšuje pravděpodobnost policejní registrace
- Ženy se dopouštějí trestné činnosti méně často než muži
- Existuje vysoká míra l.k. u dětí a mládeže

Názory na vztah latentní a registrované kriminality

- Neměnný poměr
- Sčítací vztah
- Žádný zvláštní poměr

Graf č. 1 – Vývoj násilné kriminality dle výsledků National Crime Victimization Survey a podle statistických údajů FBI v USA v letech 1973–2000

- 2-10% registrovaných trestných činů zjistí policie vlastní činností => veliký vliv má ochota obětí případně jiných osob trestný čin oznamovat*
- Objasněnost registrované kriminality
- Důvěra obyvatel v policii
- Představa pachatele o tom, jak vysoké je riziko neúspěchu (oznámení a dopadení)

Objasněnost

- Počet zjištěných (registrovaných) trestných činů, u kterých byl policií odhalen pachatel, bez ohledu na to, zda byl trestně stíhán
- Míra objasněnosti se udává v procentech a liší se demograficky a podle druhů kriminality
 - U velmi závažných trestných činů zpravidla vyšší než u bagatelních
 - Ovlivňuje důvěru obyvatelstva v efektivitu orgánů činných v trestním řízení...

Zdroje informací o kriminalitě

- Registrovaná kriminalita – kriminální statistiky získávané a zpracováváné orgány činnými v trestním řízení (policie, státní zastupitelství, soudy)
- První statistiky z 20. let 19. století ve Francii
- V ČR zejména (Bez koordinace ale s jednotnou metodikou):
 - MV ČR, resp. Policejní prezídium ČR (policejní statistiky) – nejpřesnější, neprojevuje se proces filtrace, údaje o TČ, pachatelích i obětech. Ročenka Statistika kriminality na území ČR, web MVČR
 - MS ČR (statistiky státních zastupitelství a soudů) – Statistická ročenka kriminality
 - Soukromé statistiky (např. Bílý kruh bezpečí)
 - Statistiky pomocných orgánů v trestním řízení (probační a mediační služby, vězeňské služby, MPSV, MZ, ČSÚ)

Zdroje informací o kriminalitě

- Latentní kriminalita
 - Viktimizační výzkum
 - Selfreport
 - Výzkum třetích osob
 - Expertní šetření
 - Experimenty
 - Zúčastněné pozorování
 - Odhady latence pomocí matematického modelování

Struktura a dynamika registrované kriminality a vývoj trestní politiky na území ČR po roce 1989

- Do roku 1993 prudký nárůst, do pol. 90.let 20. st. stabilizace, od roku 2000 mírný pokles a stagnace
- Míra objasněnosti výrazně klesla, 1992 minimum (31,4%), dále pozvolný nárůst do cca 40%
- 1999 cca 4,1 tis. tr. činů na 100 000 obyvatel ČR. V roce 2007 to bylo již jen cca 3,5 tis. tr. činů na 100 000 obyvatel.
- Přes 60% majetková trestná činnost
- Cca čtvrtina tr. činů v Praze, cca 20% objasněnost
- Dle krajů: Praha (87 na 1000 obyv) x Vysočina (17 na 1000 obyv.)

Stav, struktura a dynamika kriminality v mezinárodním srovnání

- Nejnižší kriminalita arabské státy a země Z Evropy – střed: V Evropa a S Amerika, nejvyšší: Lat. Amerika a Afrika
- Ve většině zemí světa byl 1990-1994 zaznamenán nárůst kriminality
- Cca 70% kriminality tvoří krádeže (z toho 20% vloupání)
- Častěji ve velkých městech než na venkově

Úkol

- Vybraný druh statistiky pro rok 2010, 2011

K opakování

- Čím se zabývá kriminální fenomenologie?
- Vysvětlete pojem:
 - Rozsah kriminality
 - Dynamika kriminality
 - Intenzita kriminality
 - struktura kriminality
 - Latentní kriminalita
 - Umělá latence
 - Objasněnost trestných činů

K opakování

- Zdroje informací
 - O registrované kriminalitě
 - O latentní kriminalitě